

Redna lista: --
 1. leto . . . K 12--
 2. leto . . . 6--
 3. leto . . . 3--
 4. leto . . . 1-20
Zunanje Avstrije: ----
 1. leto . . . 15--
Številke
 18 vinarjev.

STRAŽA

Inserati ali oznanila
 se računajo po 18 v.
 od 6 redne petitvrste:
 večkratnih oznanilnih
 -- popust.

„Straža“ izhaja v
 deljek in petek popoldne.

Rokopisi se ne vrnejo.

Uredništvo in administracija Maribor
 Prešernova ulica, 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovenske ljudstvo.

Uredništvo se more
 vsak dan od 11.—12. ure dopisovati.

Hussarekov program.

Ob prčetku petkove seje državne zbornice je imel novo imenovani ministrski predsednik dr. vitez Hussarek sledeči nastopni govor:

V resnem času se lotevamo naše naloge. Silna vojna pritiska svoj pečat na vsako javno življenje in zapoveduje označevanje svoje cilje političnemu delovanju. Gre za to, da izvojujemo vspešni konec te grozne borbe s pomočjo trdne skupnosti s starozavezniško nemško državo, do katere nas vedno vežejo visoko čislane vezi, utrjene v ognju borbe, v prijateljsstvu in zvestobi v zvezi z ostalimi zavezniki, katere smo si pridobili v tej vojni. Gre za to, da po večletni trpkosti izkušnji pridemo vsled junških činov naših hrabrih armad, ki nima o primere, do častnega miru, o katerem so poklicani državni osrednji sil opetovano in na nedvoumen način označili svoje namene, ki stremijo po splošni spravi med narodi. Vlada bo zastavila vso svojo silo v svrhe, da, kolikor je pač ležeče na njej, priporoče do dosege tega korozajelnega cilja, za kar pa ne zahtuje, da pokažemo svojo moč samo na zunan, marveč da v isti meri tudi na znotraj pokažemo svojo moč in edinost. Da pa dosežemo to, je brezogojno potrebno trajno ustavno sku no delovanje z zakonito poklicanimi zastopniki, česar se pa bo vlada vedno neomajno držala.

Za našo najbližjo nalogo smatramo odstranitev ex-lex-stanja ter prosimo visoko zbornico, da nam dovoli državni provizoriat. Ne zahtevamo tega kakor dokaz zaupanja, katerega si hočemo zaslužiti še le s svojim delom, marveč smo mnenja, da naj parlament dovoli samemu sebi, ljudstvu, ki si želi skupnega delovanja svojih zakonitih nositelji izvrševalne oblasti ter tudi državi, ki ima posebno pravico do tega ravno v času, kakor je sedanj, da se ji redno dovoli zagotoviti njenega gospodarstva. Razven parlamentarne tretotne zahteve še bo tukaj za bližnjo bodočnost šlo za to, da se ukrene potrebno za razjasnitev in ureditev onih velikih vprašanj, ki so že delj časa ovira za mirno in dobro urejeno kontinuiteto našega ustavnega življenja, za casa vojne pa neizodbitno dokazuje, da jih je treba neodložljivo rešiti; menim namreč velike probleme, glede oblike neodvisnega življenja v državi, probleme, katere bo možno rešiti le v okvirju države in po njenih poklicanih izvoljenih. Pred vsem smatra vlada za svojo dolžnost, da ne restano deluje za o-

buditev ozračja zaupanja, v katerem se bo nato pod njenim vodstvom moglo korakoma lotiti trajnega in vspešnega reševanja kompliciranih in težavnih tozadevnih vprašanj.

V tesni zvezi s temi vprašanji je še pa tudi problem časuprimerne ustavne reforme, katero si predstavljamo tako, da se reši na podlagi obširnejše pritegnitve interesentov k nalogam uprave, samoupravno pri tem varujoč trdnost in edinost interesentov. Po našem mnenju bi se mogla na ta način ustvariti podlaga za mirno in stvarno reševanje vseh teh vprašanj.

Nič manj je potrebno trajno sodelovanje državnega zbora pri ureditvi naših prehranjevalnih zadev, ki tvorijo vsled sovražnega pritiska, kako nas izstradati in vsled dolgotrajne vojne, eno naših zadev in vprašanj. Istotako bo potrebno obratiti vso pozornost, kako preskrbeti prebivalstvo in industrijo s kurivom. Prav posebne in neodložljive važnosti je pa ureditev naših finanč. To vprašanje, ki je bilo v začetku vojne po javni sodbi manj važno nego trenutne potrebe, je začelo polagoma zavzemati take dimenzije, da je od pravilne, energične in nagle rešitve tega vprašanja odvisna usoda vseh ljudskih slojev, da še celo vsakega posameznika.

Končno bo tudi potrebno sodelovanje državnega zbora za gospodarsko obnovev države. Gospodarsko obnovev si mislim na najširši podlagi. Ustvariti bo treba zanesljivih ekonomičnih in zdravih predpogojev za produkcijo in sicer za industrijsko, kakor tudi za zelo utesnjeno v stiskah se nahajajočo kmetijsko. Ustvariti bo treba zadovoljivih življenjskih pogojev za prebivalstvo, zlasti za srednje stanove, ki so vsled vojne najhuje prizadeti, dalje še bo treba posvečati vso pozornost za zopetni razvoj socialne oskrbe. Nakupičenega je ogromna množna dela, ki ga bo treba dovršiti.

S seboj prinašamo neomajljivo zaupanje v slavno bodočnost naše države, trdno voljo, da zbiramo Logate moči naše države v najplemenitejše svrhe bodočnosti. Stremiti moramo za to, da z visoko zbornico ustvarimo podlage za skupno, zaupanja polno delovanje, ki se pa ne more izvršiti brez mesebojne odprtosti. Tozadevno se v prvi vrsti obračamo do onih skupin, katere so vsled svojega temeljnega stališča že od popre, stale državi od strani v našem zelo hudem boju in s predočujemo tudi mi dolžnost tega preskušnja razmerja, in morali bi si pa radi tudi pri tistih, ki zavzemajo odklanjajoče

stališče vsaj ono mero zaupanja, kakršnjo morejo drug drugemu doprinajati lojalni nasprotniki. Pravičnost napram vsem, napram vsakemu narodu in napram vsaki socialni ljudski plasti pa mora biti in ostati najvišje temeljno načelo. (Medklic poslanca Pantza: Kje je pa ostal nemški kurz? Nadalje medklic poslanca Teufel: Kje je nemški kurz, katerega je oznanjeval dr. Seidler?)

Ministrski predsednik: Ne stremimo po veliki osebne vspeha, toda smatrali se bi za srečne, ako bi nam bilo privoščeno, da bi vspešno izvršili kos ogromnega dela, ki ga zahteva čas od naše domovine.

Jugoslovani in Hussarek.

Govor poslanca dr. Korošca v državnem zboru dne 26. julija 1918.

Hussarek in mirovno vprašanje.

Začne slovenski: Visoka zbornica: Današnji govor ministrskega predsednika moramo soditi pred vsem po tem, kako se je on postavil nasproti mirovnemu vprašanju. Mi konstatiramo, da on ni preklinal stališča nemškega kurza, čeravno ima še vse ministre, ki so ga zasledovali. Dalje moramo konstatirati, da je on v mirovnem vprašanju postavil se na čisto napačno stališče, ker pravi, da hočemo mir izsiliti. Celó zunaj naše države so nemški politiki uvajali, da je vsako izsiljenje miru nemogoče. Zato smatramo našega ministrskega predsednika za enega izmed onih, ki ne vidijo gorja, ki ne vidijo bede, ki ne vidijo solze, ki ne vidijo krvi, ki teče med našim narodom. S tega stališča ga bomo tudi presojevali. (Živahno odobravanje.)

Novo ministrstvo in Jugoslovani.

Nadaljuje govor nemški:

Visoka zbornica! Imam nalogo izjaviti stališče Jugoslovanskega kluba k novemu ministrskemu predsedniku in kratka utemeljiti. Ta naloga mi ni težka. Novo ministrstvo se sestavlja iz novega ministrskega predsednika in iz starih resortnih ministrov, izjemši oba poljska ministra. Oba dela tega ministrstva sta nam dobro znana. Novega ministrskega predsednika poznamo mi iz ministrstva Stürgkh, ki je prineslo narodom Avstrije vojno in je potem narodom

ki bodo sicer zveneli, solze radosti na njih licih bodo usahnile, ne bo pa zvenela, ne usahnila ljubezen in hvaležnost v njih srcih, dokler ne ovenejo in ne usahnejo sami.

Ob 10. uri se je premikal v cerkev krasen sprevođ. Pod nebom je hodil jubilant, katerega glavo je dičila zlata krona. Slavnostni pridigar je bil vlč. g. prof. Vreže, ki nam je orisal s kratkimi besedami življenje in zasluęe g. jubilarja. Po pridigi je daroval zlatomašnik — zlato mašo.

Po slavnostni pridigi so se zbrali domačini in tuji gostje v župnišču v prav okusno ozaljšani dvorani. Povdarjala se je pri tej priliki še marsikatera naša zasluęa, marsikatera skrivna čednost g. zlatomašnika. Da, tiho je hodil svojo pot, brez šuma in brez vpitja, a prišla je ura, ko so odmevale od srca do srca iste besede: Glejte, v resnici je maziljen poslanec božji.

Ker je gospod jubilant sam iskren ljubitelj svojega naroda, moramo povdarjati še to, da je bil ta njegov praznik hkrati tudi narodni praznik. Spominjali smo se naše zapuščene slovenske dece v Mariboru. Nabralo se je med gosti za slovensko šolo v Mariboru 625 K. K tem je pridral vlč. g. kanonik Šlander še 300 K. torej skupaj 925 K. Za Slovensko Stražo so darovali gostje 244 K. Za Tiskovni dom v Mariboru je daroval dekan Šlander 500 K. Bodi izražena vsem darovalcem še enkrat na tem mestu iskrena zahvala.

Čas je bežal bliskoma. S šestim vlakom so odhajali prvi gostje. In menim, da, trdim, da je odnesel vsak izmed mnogoštevilnih gostov na lepši spomin na zlati jubilej našega vrlega g. župnika, ki mu zakličemo s Stritarjem:

Kdor bratom um bistri, srce jim blaži,
 Cloveštvu težko on gore zlaščuje;
 Posvetil bratom si duha kreposti,
 Ti miren bōdi, storil si zađosti.

LISTEK.

Zlati jubilej

Smartno pri Slovenjgradu, 22. jul.

Zivimo v dobi krvi in solz. Krvavo rokodelstvo vojne se je že prekobalo do mozga človeštva. In težki koleseji usode drdra malomarno naprej, ne menč se za hekatombe žrtvovanih duš. Morala, ideali, humaniteta, kultura, vse leži pokopano in obupava nad svojim vstajenjem. A mračnejša kot je doba, v kateri živimo, tembolj se veselimo poedinih zvezd, ki nam še tuintam zableste. Te zvezde so prazniki življenja. Tak praznik življenja smo obhajali tu v Smartnu v ponedeljek, dne 21. t. m. Naš vlč, nadžupnik g. Ivan Lenart je obhajal ta dan svoj 50letni mašniški jubilej, daroval je zlato sv. mašo. — Smarčani smo se tega praznika srčno veselili, saj se taka slavnost pri nas od leta 1250 sem ni obhajala. Veselili smo se je posebno zato, ker je dal Bog živeti ta praznik ravno našemu ljubljenu nadžupniku, kateremu je cela župnija iz srca udana.

V nedeljo, dne 20. julija, se je že pripravil Smartin na dohod slavnostnega dne. Raz zvonika nadžupniške cerkve so oznanjale Šmarski dolini ponosno trobovno „dan, ki ga je pripravil Gospod.“ Spretne roke šmarskih deklet pa so povile vence, s katerimi so okrasile cerkev, župnišče in pot, po kateri naj bi hodil jubilant. Pomembni napisi na okusno izdelanih slajplokkih so pozdravljali zlatomašnika. Ko je razgrnil mrak svoj plašč čez Šmarsko dolino, se je začel strel začetek slavlja. K župnišču se prikorakala četa moč, ki je izročila zasluženemu g. nadžupniku dičomo časnege občanstva občin Legen, Smartin in Golavabuka. V imenu mladine ga je pozdravilo šmarsko dekle. Nato pa mu je zapel domači pevski zbor podoknico, kateri smo se divili

vsí. Niso še izzveneli zadnji glasovi „Lepe naše domovine“, ko je oznanjal strel, da so vsplamteli na pobočju ponosnega Pohorja kresovi, ki naj bi oznanjali celi Mislinjski dolini, da obhaja Šmartin velik in izvanreden dan. Slavnostno razpoloženi smo gledali kresove, ogenj, ki ji ga je zanetil ogenj ljubezni in udanosti. Misli pa so nam hitele preko zeleneęa Pohorja. Tiho so pozdravljale lepote polno jugoslovansko zemljo.

Ko se je zbudilo jutro 21. julija, je naznanjal zopet strel Gospodov dan. Oglasil se je zvon v naši nadžupniški cerkvi, veselo in slavnostno so odmevali njegovi glasovi, pozdravljali so jubilanta naše Šmarske doline. Solnce in megla sta se dolgo bojevala, a zmagalo je slednjč solnce in ogromna solčna obla je stala nad nami. Razkošno so se razlili čez vso dolino njeni zlati žarki. Množica se je jela zbirati na slavnostnem prostoru. Dohiteli so gostje od vseh strani. Voditelj vse slavnosti je bil vlč. g. profesor Vreže iz Maribora. Poleg tega so se udeležili slavlja tudi drugi gostje iz Maribora in sicer: gg. dr. Hohnjec, dr. Jerovšek in katehet Petelinšek. Zastopana je bila tudi skoro vsa tukašnja dekanija, na čelu ji zlatomašnik-kanonik vlč. g. dekan F. Šlander. Iz Stritarjske doline je prisostoval slavlju vlč. g. dekan kanonik Hribenič iz Braslovč in še drugi. Tudi izza nasprotnega vnožja Pohorja, kakor iz Poljčan, Studenic, Slov. Bištrice so prihleteli gospodje duhovniki ter prinesli zlatomašniku svoje čestitke. Iz Celja je došel g. o. Ladislav. Posebno je veselilo Smarčane, da so se udeležili praznovanja zlatega jubileja tudi sorodniki g. nadžupnika. — Ko se je približala 10. ura, se je poklonila jubilantu nedolžnost. Ovenčana, belo oblečena dekleta so mu potrosila pot s cvetjem. Učenci in učenke šmarske šole so ponesli svojemu duhovnemu očetu svoje čestitke k zlatemu jubileju. V imenu vseh sta ga pozdravila dve dekleti, ter mu poknili šopke. Ti šep-

države s § 14 zamašlo usta. (Tako je!) In če smo iz njegovih ust slišali priznanje k parlamentarizmu, potem pravimo k temu: Slišali smo pač vest, a ne moremo ji prav nič verjeti. Slišali smo isto v začetku od ministrstva Seidler, a smo kasneje zvedeli, da zna tudi drugače.

Hussarek sokriv preganjanj Slovanov.

Mi Jugoslovani pa poznamo novega ministrskega predsednika posebno še radi tega, ker je s tedanjimi svojimi kolegi pod ministrstvom Stürgkh dobro vedel za vsa preganjanja, katera je moral naš narod v začetku vojne pretrpeti, a kolikor nam je znano, ni imel niti sreča niti korajže, preskrbeti nedolžnim preganjanim žrtvam potrebno pomoč s strani države.

Nedolžne žrtve vpijejo po zadoščenju.

Vsi dogodki početkom vojne na jugu nas še sveže in nepozabno pečejo na duši, do danes niso še niti izdatno preiskani in še manj popravljeni. (Kritično in tisoč nedolžno umorjenih Jugoslovancev, trpljenje žrtv, ki so jih vrgli na podlagi neosnovanih obdolžitvev v ječe, kriče še vedno zastoj v tej državi po zadoščenju.)

Ministri, ki so prisegli na nemški kurz.

Toda, gosoda moja, tudi resortni ministri, ki se predstavljajo danes skupno s predsednikom v zbornici, so nam dobro poznani: z dvema izjemoma so vsi vzeli iz ministrstva ki je razglasilo nemški kurz kot vodilno zvezdo za vsako avstrijsko vlado, in to je označilo kot sami in edini nemški narod za hrbtenico te države. Nobeden teh ministrov ni niti najmanj poskušal protestirati proti takemu vladnemu principu, nobeden izmed njih se ni odstranil iz kabineta, ki je postavil za vse narode žaljiv program. Vsi skupaj so bili v sporazumu s kabinetom Seidler in so tudi pošteno v tem smislu sodelovali. Kajti govori odislega ministrskega predsednika in njegovih pomagačev niso bile prazne besede in fraze; dejanja so v tem slučaju šla celo pred besedami. (Klic: Res je, tako je!) Mi Jugoslovani to hučo čutimo. Poslanec je pri nas zabranjeno, da se z volilec pristo in neovirano pogovore o na aktualnih političnih vprašanjih. Zandarmerija in vojaštvo jim to brani. Časopisna cenzura nam ne dovoljuje, da se razgovorimo o najvitalnejših narodnih in gospodarskih vprašanjih. Kadri slovenskih polkov se premeščajo v tujino, kjer naši fantje stradajo. Po nedolžnem in protizakonito so bili pri nekem kadru kaznovani naši ljudje. Našim vojakom na fronti in v zaledju je zabranjeno naročevanje in čitanje narodno pisanih listov. V istem času, ko se izganja slov. uradnike iz domovine, raste ošabnost tujih uradnikov in njihova sovražnost proti jugoslovanskemu ljudstvu do neznosnosti. Nositelji tega nam sovražnega, na zatiranje in tlačenje našega jugoslovanskega naroda naperjenega kurza še vedno sedijo na vladni kloči. To nam je dokaz, da kurz preganjanja in zatiranja Jugoslovancev ostane še nadalje.

Narod hrepeni po svobodi.

Ali, gosoda moja, čimbolj je narod zatiran, tembolj hrepeni po svobodi. S ponosom, radostjo in zahvalo moramo to tudi o našem jugoslovanskem narodu izjaviti, da ga zasledovanja niso vzklonila — narveč mu utrdla odpornost, mu dvignila pogum in mu dala hrepenje. (Živahno odobravanje.) Sloh moramo vsem morebitnim zlobnim govoricam nasproti ugotoviti, da je misel ujedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov na temelju samoodločbe v slobodni državi zahvatila vse plasti našega naroda.

Zahvala našim bratom.

Ob tej priliki in v tej zvezi pozdravljamo izjavo naših kolegov v hrvatskem saboru, kateri o udi s svoje strani izjavil resnično mnenje Hrvatov in Srbov v kraljevini Hrvatski. (Živahno odobravanje in ploskanje.) Zahvaljujemo se tudi Srbom in Hrvatom in muslimanom v Bosni in Hercegovini, ki se kljub siskranju ustave, kljub neizrečenemu trpljenju radi pomanjkljive, od oblasti grdo zanemarjene ljudske prehrane, kljub silnemu vladnemu pritisku odklonili vafila, s katerimi so jih spubili iz Budimpešte, temveč so zvesto vstrajali na ideji, da mora dobiti u edinjeni narod Slovencev, Hrvatov in Srbov lastno državno življenje. (Odobravanje.)

Slovenci ne odnehamo!

In kar se tiče Slovencev, se niti po začetkih preganjanj, niti po intrigah, insceniranih od vlade s pomočjo profinarodnih elementov ne bodo dali odvrniti od edine prave, ravne črte in bodo delali naprej v popolnem sporazumu s svojimi hrvatskimi in srbskimi roki, da se popolnoma dovrši zedinjenje jugoslovanskega naroda.

Vsako vlado bomo presodili po tem, kako stane za zemljo in nam osvobojenju jugoslovanskega naroda od vsake tuje nadvlade. Podpirali bomo samo tisto vlado, ki nam prinese mir, kruh in polno svobodo. Glasujemo proti predloženemu proračunskemu provizoriu. (Živahno odobravanje. Govorniku čestitajo navzoči jugoslovanski, češki in mnogi poljski poslanci.)

Avstrija z nemško hrbtenico

Kako sodi o v Nemčiji o Seidlerjevi „Avstriji z nemško hrbtenico“, pove jasno „Berliner Tageblatt“, di piše:

„Polno nepojmovanje ministrskega predsednika v političnih zadevah svedoči, da je gospod pl. Seidler, ne da bi imel kake hudobne naklepe, prepustil svoemu nasledniku na političnem ozemlju take razvaline. Zgodovina se bo nekdanj pisala, koliko dragocenega časa za preuredbo Avstrije sta grof Clam-Martinic in g. pl. Seidler tekotom 18 mesecev, kar sta bila na krmilu, potratila samo v iskanju večine za proračun. Ravno dr. Seidler je storil v zadnjih mesecih dva odločilna pogrška. Dr. Seidler je brez kake ravnokoristi za Nemce naredbenim potem izvedel razdelitev Češke. S tem je za dolgo časa pokopal možnost sprave med Čehi in Nemci. On je tudi priznal v tani pogodbi z ukrajinsko republiko delitev Galicije, s čimur je postalo vprašanje zunanje politike Avstrije vprašanje zunanje politike monarhije. Za Nemce v Avstriji je velika nesreča, da je nemškonacionalna zveza delala to politiko; ki ni nikdar spoznala konsekvence take možnosti. Elementarne važnosti je, da smo si na jasnem ne samo v Avstriji, temveč tudi v Nemčiji, da je „Avstrija z nemško hrbtenico“ pod nemškimi vodstvom, o kateri je gospod pl. Seidler nedavno govoril, utopija. Nemške dežele se lahko, če se hoče, loči od Avstrije in se potem poljubno uganja nemškonacionalna politika. Če pa se tega neče storiti, potem bo morala biti Avstrija v bodoče federacija popolnoma enakopravnih narodov! Tudi Seidlerjev padeč, ki se je zgodil proti volji — nemških nacionalcev in se je izsilil od nemških socialnih demokratov, Poljakov, Čehov in Jugoslovancev, svedoči, da je njegova politika popolnoma nemogoča. Kati nemogoče je, Avstrijo vladati proti sboho dvema tretinama prebivalstva. In če se se v zadnjem času Ukrajinci postavili na stran Nemcev, si to lahko razlagamo le na ta način, ker jim je pl. Seidler obljubil delitev Galicije. Sicer pa nima prav nobenega smisla nadaljevati politiko, ki bi vodila — Nemce v Avstriji samo od poraza do poraza. Politični večnih groženj z oktroaji se mora na vsak način napraviti enkrat za vselej konec. Žal, da nemško-radikalni voditelji nacionalverbanda še vedno niso prišli do tega spoznanja.

Glavna naloga novega ministrskega predsednika mora biti, voditi avstrijske naroda polagoma k tisti federativni skupnosti, ki edina more v bodoče nadomestiti staro „historično-politično individualnost avstrijske monarhije.“

V omotici milijard

Finančni minister baron Wimmer je minuli ponedeljek predložil državnemu zboru redni proračun za računsko leto 1918-19. „Grazer Volksblatt“ je dal članke, v katerem razpravlja o tem proračunu, naslov: „V omotici milijard.“ In bolje ta proračun vsekako ne bi se mogel označiti. Če človek pregleduje te številke, se mu res začne delati kar omotica pred temi silnimi milijardami.

Proračun izkazuje 24.3 milijard izdatkov in 4.8 milijard prejemkov, torej primanjkljaja 19.5 milijard. Ta primanjkljaj se bo moral pokriti seveda z novimi posojili, to je, novimi dolгови. Glavno in temeljno pravilo vsakega gospodarstva mora biti, da se morajo redni stroški pokrivali tudi z rednimi dohodki. To pravilo velja toliko za vsako zasebno, kolikor javno gospodarstvo in pred vsem seveda tudi za državno gospodarstvo. Kmet sme pač delati v gojivih slučajih dolgov, to pred vsem, ko se gre za to, da bi zboljšal svoje gospodarstvo, popravil hišo itd., ker v tem slučaju se denar dobro nalaži in pri naša lepe direktne ali indirektno dobičke. Opravičljivo je tudi, ako se kmet zadolži v slučaju kake nesreče itd. V tem slučaju se bo njegovo premoženje pač zaenkrat zmanjšalo, toda z dobrim in skrbnim gospodarstvom si bo zopet opomogel in postal najeti dolg. Nasprotno pa bo kmet, ki kopiči leto za letom nove dolgov, ne da bi mogel po drugi strani tudi dokazati, da je s temi novimi dolгови kaj storil, da se dvigne vrednost posestva, to se pravi, da bo kmet, ki dela dolgov za to, da more pokrivati tekoče, redne izdatke, brezpogojno propal. To isto pravilo velja tudi za državo. Predpogoj zdrave finančne politike države je, da se redni izdatki tudi pokrivajo z rednimi dohodki. No in kaj vidimo v proračunu, ki ga je finančni minister predložil minuli ponedeljek državnemu zboru? Ta proračun izkazuje 24.3 milijard izdatkov in le 4.8 milijard dohodkov, torej 19.5 milijard primanjkljaja, ki se bo moral pokriti z novimi dolгови. Doseđanji vojni dolгови pa znašajo 57.2 milijard K, od katerih je le 35 milijard pokritih z vojnimi posojili; drugo pa s tekočimi računi pri bankah in bankovci avstro-ogrške banke. V tekočem računskem letu pa se k tem vojnim dolgovom pridruži 20 milijard novih dolgov, tako, da bomo imeli čez leto pri okroglo 80 milijard dolgov. Toda vojni dolгови bi se še dali kako, tako, opravičiti. Vojna je pač nesreča, kakor je nesreča, ako kmetu odnese povodenj hišo ali mu pogine živina vsled kužne bolezni, mora se torej zadolžiti, da si zgradi novo hišo ali nabavi novo živino. A kmet mora gledati, da bo obresti novih dolgov tudi plače-

val s svojimi rednimi dohodki; kmet, ki začne plačevati obresti z novimi dolгови, je obsojen na brezpogojno gospodarsko smrt. A kaj naj rečemo o avstrijski državi? Ona že danes ne more zmagovati tekočih izdatkov, a kako bo to mogla v bodoče, ko se ti izdatki — ne samo glede obresti, ampak tudi glede drugih postavk — še povečajo. Med izdatki je 6.439.306.760 K rednih in 17.881.833.705 K izrednih stroškov. Ti slednji troški se nanašajo na vojne in druge z vojno zvezane izdatke in naravno je, da se ti troški ne morejo pokriti z rednimi dohodki; treba se torej zadolžiti. Nasprotno pa bi se pri rednem državnem gospodarstvu moralo skrbeti, da se redni troški tudi pokrijejo z rednimi dohodki. Ti troški se bodo ponavljali od leta do leta, na kako znižanje ni misliti, pač pa treba računati na njih stalno višanje, vsaj dokler bo trajala vojna. Za čas vojne moramo računati letno z 20 milijardami novega dolga in s tem več kot eno milijardo novih obresti, t. j. novih rednih izdatkov. Ako bo torej vojna trajala še dve leti — in s tem moramo vsekako računati — bomo imeli okroglo 100 milijard vojnega dolga, za katere bo treba pet in pol, ali, ako priračunamo tudi dolgove, ki smo jih imeli pred vojno, okroglo 6 milijard obresti na leto. Proračun za leto 1918-19 pa izkazuje vseh državnih dohodkov 4.854.719.573 kron. Ker ni mogoče računati, da bi se tekom vojne državni dohodki znatno pomnožili, državni proračun za leto 1920-22 torej ne bo več izkazoval niti toliko dohodkov, da bi se pokrivala obresti državnih dolgov! A kje so vsi drugi izdatki!

Sicer je pa naravno, da mora biti na ta način primanjkljaj vedno večji. Proračun za leto 1917-18 izkazuje 5.681.000.000 rednih izdatkov in 4.860.900.000 K dohodkov, torej primanjkljaj za pokritje rednih izdatkov 820.100.000 K, letos (1918-19) je napram rednim izdatkom K 6.439.306.760 — K 4.854.719.573 dohodkov, torej že primanjkljaja 1.585.000.000 K. Kam mora to gospodarstvo končno dovesti? Naravno je, da se tudi v drugih vojujočih se državah vojni izdatki ne morejo pokrivati z rednimi dohodki, da mora torej vse vojujoče se države delati dolgov. In istočasno z novimi dolgov, skrbe tudi za nove dohodke v svrhu plačevanja obresti. V tem oziru je pač na višku Anglija. Tam se ne pokriva sproti le vsi redni izdatki in obresti vojnih dolgov, temveč se plačuje s tekočimi dohodki celo del vojnih stroškov. Zato pa znaša davek vojnega dobička do 92%! Nasprotno pa so pri nas vojni dobičkarji sakrosanktni in zakon o davku na vojni dobiček je večinoma le na papirju.

Na dlani leži, kam nas mora konečno pripeljati to gos odarstvo. Paralelno s političnim se približuje tudi finančni polom. Kakor državni krmilariji ne mislijo, da treba začeti z drugim političnim kurzom, tako tudi ne mislijo, da s sedanjim državnim gospodarstvom ne gre naprej. Ali pa mislijo, da igrao vlogo ptiča noja in zakopljejo glavo v pesek. „Fortwursteln“, to je maksima, v kateri je izražena vsa avstrijska državniška modrost. A nekega lepega dne se zbude v prepričanju, da s tem „fortwurstlanjem“ ne gre več naprej. Toda takrat bo že prepozno.

Peto leto vojne.

Štiri leta trpljenja so šla mimo nas, peto leto grozote se pričinja. Od dne do dne se kažejo hujše posledice tega strašnega gorja: naša mladina, naši možje so pustili svoje življenje na bojnem polju, ali so se vrnili pohabljeni in nerabni za vsako delo v svojo domovino; tu so našli izstradanje svoje ljube sorodnike, gospodarstvo uničeno, mladino posurovelo, z eno besedo: vse je nazadovano, nikjer nobenega napredka, povsod le nazadovanje. In kakor napravi vsak pameten gospodar ob koncu leta bilanco, da se prepriča, v koliko mu je prirastlo njegovo imetje, ali če mu ni bila morebiti tudi izguba, tako si stalimo tudi mi vprašanje, kakšen dobiček nam je prinesla strašna vojna? Odgovor na to vprašanje ni težak: glasiti se mora vsekako le: nobenega.

Vsiluje pa se nam drugo vprašanje: čemu je vse to gorje? Ze od prvega začetka, ko se je pričel neklenški boj, smo si bili mi Slovenci, ki znamo še trezno misliti, na jasnem, da so vzroki vojne povse drugi nego so oni, ki so jih navažali nemški časopisi. A bili so tedaj časi, ko teh treznih misli nismo smeli naglas povedati. Kdor bi bil to storil, šel bi bil osramočen in opljuvan od renegatske in nemške sodrge pod ključ. Dandanes so se pravi nazori o vzrokih vojne že nekoliko razširili tudi med našimi narodnimi nasprotniki. Le malo je še takih, ki vidijo v tragičnem in obžalovanju prednem sarajevskem umoru še zdaj vzrok namreči povod vojne; misel, da se bojuje krvavi boj zaradi razmerja med Avstro-Ogrsko in Srbijo, je izgubila svoja tla, kajti jasno je, da je imela v tem strašnem plesu prvo besedo od prvega začetka le Nemčija, mi pa smo bili le njen privesek. Dandanes obkrožuje tudi mäsšikatera nemška mati svojega sila ali moža, ki je izgubil svoje življenje v tej grozni vojni. In vendar — zakaj torej huškajo naši nemški časniki, kot „Marburger Zeitung“, „Tagespost“, „Grazer Tagblatt“ in drugi še vedno na boj in klanje? Ali zelenosivemu uredniku Jahnu še vedno ni dosti trpljenja in gorja?

Odgovor na to vprašanje nam je dal na svojem zborovanju nemškonalnacionalni poslanec Wichel Rekel je: Mi Nemci trpimo dosti vsled vojne, pa še več gorja prenašajo naši avstro-ogrski Slovani in drugi nenemški narodi. Le-ti so povsod prvi v fronti, največ jih pade, mnogo jih uničimo s tem da jih denunciramo kot veleizdajnike v zaledju največ pa jih uniči lakota, ki jo znamo dirigirati v kraje, kjer so v pretežni večini slovanski prebivalci. Tako bo uničeno polagoma osrčje Slovanov, t.j. Slovanov, ki bivajo skupno z nami, bomo z lakoto pohrustali. Take in podobne misli navdajajo še vedno naše Nemce in renegate; da bi se povsod ti krvoloki do misli, da se jim ne bodo te želje nikdar izpolnile, tega od takih hudobnežev ne smemo zahtevati. Ljudje te vrste mislijo počasi in točasno in zaslepljeno mišljenje zahteva mnogo, mnogo krvi. Prišel pa bo čas, ko se bodo tudi Nemci tolkli po celu, in se vpraševali, čemu smo toliko trpeli, kakšen dobiček imamo odtod? Tedaj se bodo začeli nemški politični otroci zavedati svojih pregreh, a tedaj bo že prepozno. Tedaj se jim bo godilo, kakor se je godilo Nemcem po 30letni vojni vse, kar je bilo nemškega, je bilo zaničevano.

Slika je torej popolnoma jasna: vsa vojna, ki jo vodi naša država, je boj germanstva (in madžarstva) proti slovanstvu. Če odpade ta misel, imamo takoj mir. In če uresniči naša država še načelo, da da vsakemu svoemu narodu to, kar mu gre, tedaj bo naša država postala zopet močna, prebolela bode strašne rane, ki jih ji je zadala vojna, povzpela se bo zopet iz poniženja, v katero jo je zapletla nevarna in nesramna politika nemških političnih otrok.

Nastane pa še eno vprašanje: čemu pa se še Nemci tako krčevito drže misli, da ravno oni morajo biti voditelji vseh narodov v Avstriji? Ali bi bila njih izguba res tako velika, če bi morali izročiti vodstvo iz rok? Ker Nemci mislijo počasi, se zakasnjeno seveda tudi odgovor Nemcev na to vprašanje. Hočemo jim tudi v tem nekoliko pomagati. Izgubili bodo n. pr. med Slovenci svoje okrajne glavarije in predsednike po raznih uradih in še nekaj renegatskih privrsovkov; vse drugo jim bo ostalo; lahko bodo svobodno tržili med nami, kakor je vsak Nемец lahko tržil preč vojno med Francozi, Angleži in drugod. Njegovo blagostanje bo odvisno od njegove pridnosti in njegove sposobnosti. Lahko bodo imeli tudi svoje šole, lahko se bodo izobraževali po svoje, z eno besedo: uživali bodo popolno svobodo. Le enega ne bodo imeli: šport, da bodo pritiskali na druge narode na zemlji teh narodov, ta šport bode seveda izginil. Menjmo, da ta zahteva vendar ni previsoka: saj vendar dandanes ne najde inteligentnejši človek več zabave v tem, da klati drugoga po hrbtu, ko ima drugih potrebnih opravkov zadosti. Ali so pa tudi vredni tisti renegatski uradniki, da vlada še dalje toliko sovraštvo radi njih, da je radi njih „ogroženo nemštvo“? Če so jim Nemci tako naklonjeni, naj jih vendar vzamejo med se v svoje ozemlje in kmalu bodo videli, kako malo znajo ti močje, za kake puhle glave so se poganjali in zavlačevali vojno ter s tem povečevali gorje vojne.

Da pa se ne bo zelenosivi Jahn smejal in na tistem dejal: „Pravega vzroka, zakaj hujšamo še vedno na vojno, pa vendar niso Slovani spoznali“, mi odgovorimo že tudi na kratko na tem mestu: S tistim, da bomo prišli Avstriji pod Hohenzollernce, ne bo nič, kajti mi „velezdajalski“ Slovani vam že naprej povemo vsem nemškimi „patrijotom“, da bomo vedno branili našo dinastijo, pa če tudi razbijemo vaš „patrijotizem.“ a-b.

Francosko bojišče.

Na francoskem bojišču živahni artilerijski boji ob reki Sommi. Nemci so popolnoma izpraznili južni breg reke Marne. Zadnje ententine protiofenzive met Soissonsom in Tahure se je udeležilo 70 divizij ali polarugi milijon mož ententnih čet. Amerika je dosedaj poslala zavsem 1.250.000 mož na francosko bojišče. Širijo se vesti, da se godi Hindenburgu slab. Uradno se te vesti dementirajo.

Umik ob Marji.

V listu „Berliner Tageblatt“ piše nemški general baron Ardenne:

„Armada generalisima Focha tvori trenutno zunanji lok okrog nemške postojanke. Vsled vijugaste oblike nemške bojne črte na gozdnatem ozemlju južno in južnozahodno od Reimsa in ki vsled tega naravno ovira vojevanje na tej črti, bo pač neobhodno potrebno, da se koncentrično zberejo in združijo vse nemške bojne sile. To združenje je pa možno le tedaj, ako se skraša nemška fronta, vsled česar bi se mnogo čet prihranilo za druge dele fronte, kar je ravno sedaj potrebno temeljno, ker je sovražnik pritegnil novih ojačenj iz vseh delov sveta in je trenutno glede števila čet v premoči. Ako torej Nemčija skraša svojo fronto, je predvsem povdarjati, da se nahajajo njene armade v sovražni državi. Ako tedaj Nemčija začasno umakne svoje čete ob reki Marji ter na ta način skraša svojo fronto, bi tak umik ne bil noben povod za veselje v četverosporzumovem taboru.“

Nemci na severnem bregu Marne.

Francosko večerno uradno poročilo z dne 27. julija se glasi: Že več dni trajajoči pritisk francoskih in zavezniških čet na Nemce se nadaljuje. Nemci so se danes na celi fronti umaknili z južnega na severni breg reke Marne. Naše čete so dosegle sledečo splošno črto: Bruyres — Ville — Neuve sur Sere — Courmont — Assy Grigny — Griselles — La Neuville aux Larris — Courmury. Sovražnik je popolnoma izpraznil južni breg reke Marne.

Najnovejše nemško uradno poročilo.

Berolin, 28. julija

Ruprechtova armadna skupina. Živahno poizvedovalno delovanje. Močnejši sovražnikovi sunki ob reki Lys, na obeh straneh Somme in severozahodno od Montdidierja so bili odbiti. V posameznih odsekih artilerijsko delovanje.

Fronta nemškega prestolonaslednika: Na bojni fronti je potekel dan mirno. Manjši infanterijski boji v predozemlju novih postojank. — V Šampanji je sovražnik vdrl pri krajevnih lapadih v naše prednje črte južno od Fichtelberga. Naš protisunek ga je večinoma vrgel zopet razaj.

Italijansko bojišče.

Na italijanskem bojišču nobenih večjih vojnih dogodkov. Amerika je začela pošiljati svoje čete tudi na italijansko bojišče.

„Izdana ofenziva.“

Iz vojnega tiskovnega stanu so dne 27. julija poročali nemškim listom, da se je naša ofenziva ob Piavi ponesrečila največ zategadelj, ker je bil sovražnik natančno poučen o obsegu, dnevu in uri začetka naše ofenzive. To poročilo nekaj namiguje, česar pa ne more podpreti z dejstvi, temveč vse temelji več ali manj na samih domnevanjih in sumničenjih. Poročilo navaja dva slučaja izdajstva — in imenuje imeni dveh Čehov. To je sedaj nova metoda, kako se je vojskovodjem mogoče izdatno izgovarjati pred javnostjo radi slabo izpadle ofenzive. Kajti izdajstvo ni bilo samo na italijanski front, krivo poročilo temveč tudi Hindenburg sumi, da se je nemški ofenzivni načrt natančno izdal Francozom in Angležem.

Najnovejše avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 28. julija.

Na jugozapadu nobenega večjega bojevanja. V Albaniji je bilo pri Ardinici opetovano odbitih več italijanskih napadov.

Politične vesti.

Državni zbor. V začetku petkove seje so se predstavili državni zbornici novo imenovani ministrski predsednik vitez Hussarek ter oba novo imenovana ministra Poljaka dr. vitez Galecki in dr. vitez Poray-Madeyski, nakar je imel vitez Hussarek svoj nastopni govor, katerega priobčimo na drugem mestu. Pričela se je nato razprava o drugem branju državnega proračuna. Kot prvi je govoril poročevallec dr. Steinwender, ki je naglašal potrebo, da bi morala vojaška uprava nekoliko bolj štediti, kajti ona dela tako, kakor če bi živeli v največjem izobilju. Za njim je govoril Čeh Stanek, ki je rekel, da sprememba vlade ne spremeni stališča Češkega Svaža, kajti poslanci češkega naroda zaupajo samo na zmagonosno moč Slovanov za pravico, svobodo in za pravico samoodločevanja. Po govorih poslancev Hauserja, Omerja in Pantza je govoril Poljak Terčič, ki je izjavil, da bodo Poljaki glasovali za šestmesečni državni proračunski provizorij, ker upajo, da se bo nova vlada držala temeljnih načel pravičnosti napram vsem narodom v državi. Za njim je govoril načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec, katerega govor priobčimo na drugem mestu. Ko je govorilo še več drugih poslancev, je se vršilo pa glasovanje o proračunskem provizoriju, ki je bil sprejet z 215 glasovi proti 196 glasovom, torej z borno večino 19 glasov. Proti so glasovali Čehi, Jugoslovani, Rusini, nemški socialni demokrati in urolski Italijani. Državni proračun je bil sprejet tu-

di v tretjem branju. Zbornični predsednik je na to zaključil sejo ter naznanil, da bo pismeno naznanil prihodnjo sejo.

Parlament. Gosposka zbornica bo danes nujna rešila začasni proračun. V torek pa bo zbornica v tajni seji razpravljala o vojaških zadevah o ponesrečeni ofenzivi v Italiji — O tajni seji poslanske zbornice se je napravil samo eden izvod stenografičnega zapisnika, kateri ga bo imel ministrski predsednik sam dobro shranjenega. — Prihodnje zasedanje parlamenta bo baje še le meseca septembra.

Interpelacije naših poslancev. Dne 26. julija 1918 so bile vložene sledeče interpelacije: posl. Hladnik in tovarišev na trgovskega ministra radi nabave usnja za poljedelske delavce; posl. Hladnik in tovarišev na trgovskega ministra radi oddaje cementa; posl. Hladnik in tovarišev na poljedelskega ministra radi oddaje medu iz čebelnjakov, hranjenih s sladkorjem; posl. dr. Verstovšek in tovarišev na domobranskega ministra radi sramotno nizkega plačila delavcev v vojaških podjetjih usnjarne Woschnag v Šostanju. (Interpelante vprašajo, ali je domobranski minister pripravljeno odrediti, da dobe delavci pri tej tvrdki dobičku primerno zboljšanje plač, ki bi odgovarjale draginjskim razmeram in ali je minister pripravljeno tovarno na podlagi zakona o vojnih dajatvah razlastiti, da zapade dobiček tvrdke na korist državi); posl. Gostinčar in tovarišev na finančnega ministra radi odpusta dohodninskega davka rudniškim delavcem; posl. dr. Verstovšek in tovarišev na železniškega ministra radi nasilstev nemškonalnacionalnih železniških uslužbencev ob priliki shoda v Št. Janžu pri Sp. Dravogradu; posl. dr. Verstovšek in tovarišev na ministra za javna dela radi nasilstev uradnikov rudnikov v Skalah pri Velenju; posl. dr. Verstovšek in tovarišev na domobranskega ministra radi neupravičenih oprostitev in odvzame ruskih vjetnikov; posl. dr. Verstovšek in tovarišev na trgovskega ministra radi nastopa c. kr. poštnih uslužbencev pri nemirih v Št. Janžu pri Sp. Dravogradu; posl. Hladnik in tovariši so vložili predlog za pomoč po toči dne 21. julija t. l. poškodovanih občin na Dolenjskem; posl. dr. Korošec in tovarišev na ministrskega predsednika radi preloži slovenskih in socialističnih listov na fronti; posl. dr. Korošec in tovarišev na ministrskega predsednika radi preganjanja Petra Farčiča iz Velaluke v Dalmaciji.

Jugoslovani v opoziciji. Dne 25. julija je imel Jugoslovanski klub sejo, v kateri je načelnik dr. A. Korošec poročal o dogodkih zadnjih dni. Sklenilo se je podati izjavo, da se stališče Jugoslovanskega kluba do vlade ni prav nič spremenilo. Dne 16. in 17. avgusta se bo v Ljubljani ustanovil Narodni Svet, dne 17. avgusta bo seja Jugoslovanskega kluba v Ljubljani, dne 18. avgusta bo odkrije spominske ploče dr. Kreka v Št. Janžu.

Hussarekovo ministrstvo. Cesar je poslal baronu Hussareku naslednje lastnoročno pismo: „Ljubiti baron Hussarek! Imenujem Vas za svojega ministrskega predsednika. Dalje imenujem tajnega svetnika dr. Viktorja Mataja vnovič za mojega ministra za socialno skrbstvo, tajnega svetnika dr. Karla barona Bahnsa vnovič za mojega železniškega ministra, tajnega svetnika ing. Emila viteza Homan pl. Herimberg vnovič za mojega ministra za javna dela, tajnega svetnika dr. Ferdinanda barona Wimmer vnovič za mojega finančnega ministra, tajnega svetnika iml. Karla barona Czapp pl. Birkensteiten vnovič za mojega ministra za deželno brambo, tajnega svetnika dr. Ivana Horbaczewskega vnovič za mojega ministra, tajnega svetnika dr. barona Wiesera vnovič za mojega trgovskega ministra, tajn. svetn. Ernesta grofa Silva-Tarouca vnovič za mojega poljedelskega ministra, tajnega svetnika dr. Lud. Paul s potrditvijo v vodstvu urada za ljudsko prehrano vnovič za mojega ministra in tajnega svetnika Ed. viteza Gayer za mojega notranjega ministra. Končno imenujem sekcijnega načelnika tajnega svetnika dr. Kazimirja viteza Galecki za mojega ministra in sekcijnega načelnika tajnega svetnika dr. Jur. vit. pl. Poray-Madeyski za mojega ministra za uk in bogočastje.“

Ministrski predsednik Hussarek o Čehih in Jugoslovanih Barona pl. Hussarek je dne 25. t. m. izjavil nasproti dopisniku praškega lista „Bohemia“: „V prvi vrsti in izključno mi gre za sanacijo parlamenta in moja prizadevanja imajo namen, doseči v tej smeri communus opinio. Vest, da napravim v kabinet sprejeti češkega ministra, je neresnična. To izhaja že iz političnega stališča čeških strank. Ravno tako napačna je vest, da bi bil sklenil kake dogovore z Jugoslovani, Prosim vas izrecno, da to dementirate.“

Prepoved naših listov na fronti. Dr. Korošec in dr. Pogačnik sta dne 25. t. m. bila pri domobranskem ministru Czapiru in sta posredovala, ker vojne pošte ne dostavljajo vojakom slovenskih listov. Minister je obljubil, da se bo obrnil na vrhovno armadno poveljstvo, ki je izdalo to odredbo.

Seidler ravnatelj cesarjeve kabinetne pisarne. Dosedanji ravnatelj cesarjeve kabinetne pisarne grof

